

közeletébe csalathassék, vagy az ostromló sereg folyvást nyugtalaníttassék, több ízben kifarasztassék, 's lassanként elgyengíttessék.

KISÉRÉS (kiséret, Begleitung, francz. accompagnement, olasz. accompagnamento) átaljában véve azon muzsikai előadást jelenti, melly valamelly főmelodia segédelmére rendeltetik. Ezen főmelodiát (Solo, obligatrésvény, obligathangzat) vagy emberi énekszó vagy akármelly hangszer adhatja elő, a' többi hangszer pedig a' szerzőnek tetszése szerint azt kíséri. Vamnak tehát muzsikai költemények, melyeket csak egy, vagy több hangszer kísér. Mind a' főhangzat mind a' kísérő szerek részvénye együvé van írva az úgy nevezett PARTITURÁBAN. (l. e.). De azon esetben, midőn a' főhangzatot csak egy, vagy legfellebb két hangszer követi, amaz írás, mellyben az egész darabnak főhangzati és kíséreti részvénye együtt foglaltatik, nem nevezetik Partitúrának. Mivészi tekintetben a' muzsikai kísérés kettős szempontból nézethetik: vagy úgy, mint a' hangszerzőnek készítménye, vagy úgy, mint a' hangszeres kísérő hangásznak (instrumentalista) előadandó mive. Mind a' két esetben nagy nehezségekkel kell mérkőznia a' mivészeknek, annyival inkább, minthogy az előadásból következő fogamat semmi szabályoktól, hanem csupán a' mivész lángeszétől és tapasztalásától függ. Ugyan ez az oka, hogy a' kísérés írásbeli feltétele talán nehezebb munkát ad az írónak, mint sem a' melodiáé (főrésvény, 's hogy valamelly muzsikai gondolat majd jó, majd rossz foganattal adogat elő a' kísérés segédelmével. Eddig elő a' szerencsés foganat eszközzésére legképesebb volt a' kevés kótákra szorított olasz kísérés, 's erre nézve az olasz hangszerzők tetemesen különböztetik meg magokat a' német és franczia szerzőktől. Átaljában véve a' kevés kótákkal nagy foganatu előadás eszközölhetésének mestersége, a' muzsikai tétel legnehezebb részének látszik lenni, mi legnagyobb lángészt, 's gyakorlati tapasztalás által legfőbb mivészi képzést kíván, miben mind eddig az Olaszok 's az újabb Németek, amazokat utánozva, legtöbbet tettek. Ezen tekintetben a' Francziák nagyon hátra maradtak, mivel ők az előadási foganatot a' kóták sokaságában helyeztették. A' mi már a' kísérést, mint a' kísérő hangásznak előadandó mivét illeti: ez is megkívánja a' mivésznek igen szorgalmas tanulását, 's legfinomabb érzékeny képzését vagy is miveltségét. Legnehezebb, 's legnagyobb értelmes ügyességet kíván az egyes soloszeretek, p. o. a' hegedű, flauta, klavir 'sat. kísérése. Így az Olaszok különös és pedig remek részvényt adnak fel az egész orchestrát, kivált a' RECITATÍVÓK (l. e.) alatt, kísérő klavirnak, 's ezen feladásnak legnagyobb szorgalommal igyekeznek megfelelni. Mert, mivel minden muzsikai kíséretnek más czélja nem lehet, mint sem a' főhangzat foganatos előadásának sikerebbítése, nyilvános, hogy a' kísérőnek kötelessége azon mesterségből áll, hogy a' főhangzattal tartson, azt elősegélje, de koránt se hatalmaskodjék rajta, 's ne homályosítsa azt el.

gy.

KISÉRŐ CSILLAGOK, I. TÁRSCSILLAGOK.

Kis János, a' dunántuli evang. egyházi kerület superintendense, 's a' magyar tudós társaság történetírási osztályában rendes vidéki tag, Sept. 22kén 1770 Sz. Andráson, Sopronvármegyében, szegény szülőkől született. 10dik évéig az atyai házban neveltetik 's oktatták, anyjától a' vallás első okfejei mellett olvasni, írni pedig atyjától tanulván. Miután erre két szomszéd falusi iskolában két telet töltött volna, részint egy falusi predikátor és iskolamester ösztönzésére, részint mivel a' mezei munkához épen semmi kedvet nem mutatá, a' soproni evang. gymnasiumba adaték, hol a' közönséges tanulási cursust 9 esztendő alatt végzé. Tanulása utolsó éve az időbe estek, mellyben a' Németek nagy előmenetele a' paedagógicában, ezen tanuló intézetben is derék változásokat okozta. Itteni tanítóji közt az

utóbb olly igen elhíresedett 's a' pesti egyetemhez áttetett prof. Schwartnernek volt legnagyobb befolyása lelke iránylatára. Ettől buzditatva megkedvelé az ó világ jeles elmeszüleményit, megtanulá az újabb tudós nyelveket, és sajátjává tévé azon vas szorgalmat, mely által későbbben hazájának annyit használt. Honi nyelvünk 's literatúránk mellett már ekkor kezdé buzogni. 1790 ugyanis, néhány tanuló társával egy, maig is fenálló, magyar társaságot alapítá Sopronban, mellynek tagjai magyar nyelven dolgozásban gyakorolták 's gyakorolják magokat, munkájikat egymás előtt felolvassák, 's esmereteikhez képest megítélik. Ugyan ez idő tájban fordítá Lowth „*Choice of Hercules*“ allegóriás költeményét magyarra, az eredetinek versnemében. Ezen fordítás történetből az országos könyvtár halhatlan emlékü alapítója, Széchényi Ferencz gróf, kezébe kerülván, ennek tetszését annyira megnyeré, hogy rendelésére Bécsben kinyomtattatnék („*Hercules választása*“, Bécs 1791). 1791 tavasszal beutazá egy tanuló társával Magyarországot nagy részét, olly szándékkal, hogy annak tudósait és íróit személyesen tanulja esmerni, a' mi neki nagy mértékben sikerüle. Ugyan azon évben ősszel a' göttingai, a' következőben pedig a' jenai egyetemet látogatá meg, segítettve azon tetemes summa pénz által, mellyet említett költeményéért ajándékol nyere, — 's annál nagyobb lelkesedéssel hallgatá e' két fő iskola jeles tanítóit, mennél rövidebb vála az idő, mellyet ott töltötte. Honjába visszatérvén, tüstént prof. és rector lön a' győri evang. grammaticai iskolánál. 1796 a' nagy baráti gyülekezet hívását elfogadva lelki pásztorságra szentelé életét; 's mivel jelességének híre nőttön nőtt, 1799 Kővágó-Örsre Zalában, 1802 Nemes Dömölkre Vasban, 's végre 1808 Sopronba viteték át ugyan azon hivatalra, — melly változások által hatásköre egyre nevedék, 's egyre kedvezőbbek levének viszonyai. Ez utóbbi évben szerfelett megörvendezteté Festetics Ignác gróf, kinek jószágán született, atyját minden alattvalói tartozástól innepélyesen feloldván. A' dunántuli evang. egyházi kerület 1810 jegyzőjének, 1812 pedig superintendensének választá. E' tulajdonságban él még ma is Sopronban. A' jenai hittudományi kar 1817 önkényt nevezé ki doctornak a' hittudományban; a' király 1822 taksa nélkül emelé magyar nemességre; sok vármegye tisztelé meg táblabíróssággal. 1828 tagja volt a' nádor főherczeg által kinevezetett azon választmánynak, melly a' magyar tud. társaság alaprajzát 's rendszabásait kidolgozá. Ugyan azon társaság igazgatósága Nov. 17-kén 1830 a' történetírás osztályába második rendes vid. tagnak nevezé ki; a' feledhetlen Kazinczy halála után pedig első lön, fizetés-sel. K. az írói pályának, mellyre önhajlandóságából 's Széchényi Ferencz gróftól lelkesítetve lépe fel, tapasztalván az olvasók kedvezését 's a' nagy emlékü Festetics György gróf által szóval és ajándékokkal buzditatván, mindig híve maradt. Egyenként megjelent egyházi beszédei 's a' folyóirásokba adott számtalan darabjait elhallgatva, kinyomtatott munkái 61 kötetre mennek, 's egyházi, erkölcsi, iskolai 's ifjúsági könyvek. Jelesbek ezek közül: 1.) „Az emberekkel való társalkodásról Knigge után“ (Győr 1798, 3 köt. ujkiad. Pest 1811). 2.) „Erkölcsi oktatás az ifjabb asszonyságok számára“ (Győr 1798). 3.) „Protestans közemberek olvasó könyve“ (Posony 1802). 4.) „Zaid vagy IV. Muhammed szerencsétlen szerelme“ (Kotzebue után, Pesten 1803). 5.) „Emberi indulatok tüköre“ (Posony 1804). 6.) „Német és magyar levelező könyv“ (Pest 1803). 7.) „Görög és romai Mythologia“ (Posony 1805). 8.) „A' Magyar nyelv mostani állapotjáról, kimiveltethetése módjáról, eszközeiről“ (megjuttalmaztatott felelet, Pest 1806). 9.) „A' világ közönséges historiája“ (kezdé

gróf Guadányi József, folytatá Kis János. Posony 1805 és 9. 2 köt.) 10) „Gyermekek és ifjak bibliothecája“ (Posony 1805 2 köt.) 11) „Flóra, mulatságos gyűjtemény“ (Pest 1806 —7. 3 köt.) 12) „Egy egész esztendei vasárnapi és inepnapi evangéliomokra való predikátziós könyv“ (Posony 1807). 13) „Elmes nyájasságok“ (Sopron 1806). 14) „Természet csudái, nemzetek szokásai 's országok nevezetességei“ (Posony 1808). 15) „A' régi Görögök erkölceinek és szokásainak, ugy vallásbeli, polgári, hadi és házi rendtartásainak leírása“ (Posony 1809). 16) „Nemzeteket és országokat esmertető gyűjtemény“ (Pest 1808—10, 3 köt.). 17) „Horatius levelei, Wieland magyarázó jegyzéseivel“ (1 köt. Sopron 1811). 18) „Versei“ (3 köt. Pest 1815). 19) „Ifjuság barátja“ (2 köt. Pest. 1816). 20) „Nevezetes utazások tárháza“ (6 köt. Pest. 1816, 17, 18). 21) „A' vallástalanságról, 'sat.“ (1815). 22) „Helikoni kedvtöltés“ (1819). 23) „Juvenalis Szatirái“ (Pest 1828). 24) „A' falusi élet“ (Sopron 1825). 25) „Klio, vagy lélek-nemesítő darabok“ (Győr 1825). 26) „Eudaemonia, vagy boldogulás mesterségére tanító közhasznú filozofia“ (Sopron 1827). 27) „Persius Szatirái“ 28) Sokrates nevezetességei“ 29 „Iphigenia Taurisban“ Goethéből. 30) „Horác levelei“ (mind. Pest. 1833) 'stb.

—r—

KISFALUDY (Kisfaludi) Károly, a' magyar költés' egyik legkitünőbb bajnoka, név szerint a' magyar vigjáték' atyja; ivadéka egy régi magyar nemesháznak, testvéröccse Sándornak, a' Himfy Szerelmei éneklőjének: Tétén született, Győr vármegyében, martius 19. 1790. Születése, anyjának halála lett. Ez elhűt iránta atyja szívét 's a' keménység, melyet ettől tűrnie kellett, a' gyermekben makacsságot szüle 's elkedvetlenedést. Győrbe küldetett iskoláit járni, de itt hasonló bánás oktatói részéről, elidegeníté őt tőlök; 's végre is az iskolai pályát a' hadival felcserélte (1804). Eszterházy hg. ezredével 1805. az olasz, 1809 a' németországi táborozásban vevő részt. Himfy volt azon egy könyv, melyet akkor ismert; 's ez korán ébreszté-fel benne a' szűnyadó erőket ugy, hogy már az olasz földön dolgozgatna lyrai verseket, melyek közül többeket olvashatni minden munkái Xd. kötetében. A' német dramával ismerkedvén, e' nemben már 1808 próbálgatá erejét „a' gyilkos“ czimű szomorjátékot írván. 1810b. mint főhadnagy a' katonaságot elhagyván, mely szabad lelkének sok nemű féket vetvén, inyére soha sem volt; házasodni akart. Atyja ellenzé választását, 's a' makacsozt örökségből kitagadta. Kettős csapás volt ez Knak, mert maga után vonta kedvesének elpártolását is. Büszkébb volt ő 's önnön erejében bizóbb, hogy sem bocsánatért esdeklenni járulna atyjához, gyámolításért rokonaihoz; a' képirás' régi szeretete és üzése ki látszék neki jegyezni a' pályát, mellyen életét biztosíthatja; 's így anyai birtokát zálogba adván, Bécsben telepedék, hol a' szerepcse különmemű változásai közt hét viszontagságos esztendő tölte. A' festés ada neki élelmet, de nem örömekeket is, mert lelki eleme a' szabadság volt, pedig neki kedvencz mesterségét nem kény, hanem szükség szerint kelle üzni. Ezért győzött lassanként a' literatura szeretete a' művészségén, 's a' melly órákat a' Burgtheater parterrijén 's könyvei közt tölthete, legszelbbjéi valának. Ekkor gyűjtögeté ő magának poetai művészsége okfóit is, 's azon szép ismereteket, mellyek társalkodását, midőn literatura barátjaival volt, olly tanuságossá, olly kedvessé tévék. — Végre elintézkedvén még is atyjával (1817), 's Pesten vevén állandó lakását, új élet derült-fel lelkében. Füllépe a' publicum előtt azon